

ตำนานพระลักษมณ์หน้าทอง มนต์ศาสตร์มายานำพาให้ 'ลักษมณ์' ให้หลง

ครั้งแรกที่ผู้เขียนได้พบกับหน้ากากสีทองที่เป็นใบหน้าโค้งมนของชายรูปงาม คิ้วโก่ง ตาโต ริมฝีปากโค้งยิ้มละไมภายใต้ไรหนวดสีเขียว ตรงกลางหว่างคิ้วมีรอยเจิมสีแดง ประกอบกับลวดลายเส้นสายหยักพลิ้วอ่อนช้อยวิจิตรงดงามแบบไทย ๆ ผู้เขียนสันนิษฐานในทันทีว่านี่ต้องเป็น หน้ากากตัวละครที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ หรือไม่ก็เป็นหน้ากากที่ใช้ในการแสดงโขน แน่ ๆ แต่ในเบื้องต้นนั้น ยังไม่อาจจะบอกรายละเอียดชัดเจนว่าหน้ากากนี้เป็นใบหน้าของตัวละครตัวใด แต่อย่างไรเสีย ใบหน้าที่นำมาทำเป็นหน้ากากนี้จะต้องเป็นใบหน้าของตัวละครที่มีความสำคัญมาก และมีบทบาทโดดเด่นไม่น้อย ซึ่งเท่าที่สืบค้นดูก็ไม่พบหน้ากากลักษณะนี้ที่เป็นรูปบุคคลอื่นหรือชื่ออื่นเลย มีแต่ใบหน้าที่สีทองแบบนี้แบบเดียว ไม่มีเครื่องประดับ

และด้วยความอ่อนด้อยทางความรู้ในเรื่องของวรรณคดี ก็กับการสันนิษฐานอย่างงู ๆ ปลา ๆ ของผู้เขียน เห็นเพิ่มเติมว่าหน้ากากนี้ต้องเป็นใบหน้าของตัวเอกและต้องเป็นพระเอกของเรื่องเท่านั้น ซึ่งในวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ก็มีพระเอกที่รู้จักกันเป็นอย่างดีก็คือ พระราม แม้จะมีเสียงค้านในใจเบา ๆ ว่า พระรามต้องมีผิวเป็นสีเขียวเพราะเนื้อเรื่องมันเป็นเช่นนั้น แต่ก็ปิดความคิดนั้น

ออกไปด้วยเหตุผลว่าในความเป็นพระรามนั้นน่าจะมีหลายภาค คืออาจจะจำแลงแปลงกายได้หรือมีอะไรที่พิเศษกว่าคนธรรมดาทั่วไป จึงได้ตั้งชื่อหน้ากากทงนี้ว่า ‘หน้ากากพระราม’ ไว้ก่อน สำหรับเรียกเองคนเดียวง่าย ๆ

นิทรรศการ “หน้ากากมนุษย์” จัดแสดงที่บริเวณโถง ชั้น 1 และ ชั้น 2 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

ต่อมา ระหว่างที่สำรวจข้อมูลหน้ากากอื่น ๆ ที่จัดแสดงอยู่ที่โถงทางเดินชั้น 1 และชั้น 2 ของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)¹ ก็ยิ่งนึกถึงหน้ากากสีทองนี้อยู่เนือง ๆ เพราะยังไม่เข้าใจว่าทำไมถึงมีแต่หน้ากากสีทองแบบนี้อยู่แบบเดียวไม่มีหน้ากากของตัวละครอื่น ๆ ในเรื่องเดียวกันตามมาด้วย และเมื่อได้พิจารณารูปแบบของหน้ากากอื่น ๆ ของประเทศอื่น ๆ ที่จัดแสดงอยู่ใกล้เคียงนั้น ก็พบว่า ในศิลปะการประดิษฐ์หน้ากากนั้น ทุกรายละเอียดล้วนมีความหมาย ไม่ว่าจะ

¹ นิทรรศการเรื่อง “หน้ากากมนุษย์” จัดแสดงที่โถงชั้น 1 และชั้น 2 ของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

จะสีผิว คิ้ว ตา จมูก ปาก หนวด เครา เครื่องประดับศีรษะ ประดับหู ประดับคอ และแม้กระทั่งสีหน้าสีตาหรืออารมณ์ เพราะทุกสิ่งจะเป็นตัวกำหนดว่าหน้ากากนี้เป็นตัวแทนของใครหรืออะไร ดังนั้นผู้เขียนจึงกลับมาคิดใหม่ว่าชื่อ 'หน้ากากพระราม' ที่ตั้งไว้ตอนต้น คงจะไม่ใช้หน้ากากพระรามเสียแล้ว และเมื่อมองในแง่ของสีที่เป็นสัญลักษณ์ของตัวละคร สีทองนั้นก็น่าจะเป็นสัญลักษณ์ของพระลักษณ์ ซึ่งเป็นตัวเอกเคียงข้างเรียงพี่เรียงน้องกับพระรามนั่นเอง แม้บทจะรองลงมาเล็กน้อย ก็ใช่ว่าจะไม่มีค่าเลย

เมื่อได้ชื่อใหม่ที่เปลี่ยนจาก 'หน้ากากพระราม' เป็น 'หน้ากากพระลักษณ์' แล้ว การค้นหาข้อมูลก็สะดวกขึ้น เมื่อนำชื่อใหม่ไปสืบค้นในเว็บไซต์ที่ให้บริการในการค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ก็พบว่า มี 'หน้ากากพระลักษณ์' อยู่จริง ๆ แต่เป็นที่รู้จักกันในชื่อ 'หน้ากากพระลักษณ์หน้าทอง' และก็มีแต่ 'หน้ากากพระลักษณ์หน้าทอง' เท่านั้น ไม่มี 'หน้ากากพระรามหน้าเขียว' หรือ 'หน้ากากสุครีพหน้าแดง' แต่อย่างใด

เมื่อได้ทำการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับ 'หน้ากากพระลักษณ์หน้าทอง' ต่อไปแล้วนั้น เรียกว่าได้เป็นการเปิดโลกสำหรับผู้เขียนก็เป็นได้ ศาสตร์พิธีเกี่ยวกับพระลักษณ์หน้าทอง (ซึ่งใช้หน้ากากพระลักษณ์หน้าทองประกอบในพิธี) ไม่ใช่ของใหม่ เป็นศาสตร์ที่มีมานานแล้ว และยังมีผู้รู้และเกจิอาจารย์ที่ประกอบพิธีสืบทอดวิชากันอยู่ไม่ขาดสาย แม้จะมีผู้คนบางส่วนที่ไม่เคยรู้จักหรือได้ยินเกี่ยวกับศาสตร์พิธีนี้เลย (เช่น ผู้เขียน เป็นต้น) แต่เมื่อยังมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของผู้คนอยู่ เป็นทั้งความเชื่อ เป็นทั้งความหวัง เป็นรูปแบบพิธีกรรมอย่างหนึ่ง การบันทึกถึงสิ่งที่น่าสนใจนี้ไว้ เป็นความรู้ก็ไม่น่าสูญเปล่า

รู้จัก 'วิชาพระลักษณ์หน้าทอง'

วิชาพระลักษณ์หน้าทอง เป็นวิชาสายเมตตามหานิยม สายขาว มีอานุภาพสูงส่ง ในอดีตนักแสดงโขนหรือนักแสดงละครในนับถือกันมาก เชื่อว่าใครได้ครอบแล้วจะเกิดเดชเมตตามหานิยมแก่ตนเอง ไปที่ใดใคร ๆ ก็รัก จะร้องรำทำเพลงอย่างไรใคร ๆ ก็ชมชอบ เชื่อว่าเมื่อครอบวิชานี้แล้ว จะช่วยให้มีวาสนาดี มีคนอุปถัมภ์ค้ำชู และบังเกิดความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตอย่างสูงสุด

ในอดีตนั้น การครอบครูพระลักษณ์หน้าทองมีข้อกำหนดที่เคร่งครัดและมีความซับซ้อนหลายชั้นหลายตอน มีการบูดเอาเนื้อผงจากเศียรหัวโขนพระลักษณ์มาผสมในดินสอพองแล้วปั้นตากแห้งใช้เป็นชอล์กในการเขียนอักขระยันต์ ผงที่บูดจากเศียรหัวโขนพระลักษณ์นี้ถือเป็นสุดยอดผงอาถรรพ์ เป็นผงวิเศษ ผงเสน่ห์ นำมาเจิมหน้าเจิมตาหรือผสมกับแป้งผัดหน้าได้ ทั้งนี้ การจะบูดเอาผงหน้าพระลักษณ์มาได้นั้นเชื่อว่าใครนิกจะบูดก็บูดได้ ต้องรู้ขั้นตอนพิธีกรรม เช่น ก่อนบูดต้องตั้งบายศรี ตั้งเครื่องบวงสรวง กราบขอมมาขออนุญาตครูบาอาจารย์และพระลักษณ์ก่อน เมื่อจะบูดก็อย่าเข้าไปบูดตรง ๆ ให้บูดข้าง ๆ ซ้ายหรือขวาก็ได้ หากผู้ใดได้มีโอกาสครอบเศียรพระพักตร์ของ

พระลักษณะหน้าทองจากครูบาอาจารย์ที่ร่ำเรียนสายนี้มาอย่างถูกต้องตามพิธีกรรมแล้ว เชื่อกันได้ว่าจะได้รับพลังวิเศษด้านเมตตามหานิยม ทำให้โชคดีมีวาสนาสงสูงส่งเป็นแน่แท้

สายวิชาพระลักษณะหน้าทองเป็นสายวิชาที่มีการปกปิดและหวงแหนกันมาก ครูบาอาจารย์สมัยก่อนไม่ค่อยจะถ่ายทอดให้ใครง่ายๆ แต่ละสายสำนักก็มีเคล็ดวิชาที่แตกต่างกันออกไป บางสำนักใช้เสกแป้งสำหรับทาหน้าทาตัว บางสำนักใช้วิธีลงอักขระบนแผ่นทองคำเปลวเพื่อใช้ปิดหน้า บางสำนักใช้ลงอักขระในเศียรพระลักษณะหรือในหน้ากากพระลักษณะเพื่อใช้ครอบให้กับบรรดาลูกศิษย์ลูกหา

ภาพจาก: <https://www.komchadluek.net/kom-lifestyle/460273>

คาถาพระลักษณะหน้าทอง

คาถาต่อไปนี้เป็นคาถาที่ใช้บริการขณะประกอบพิธีลงอักขระ คาถานำมาลงเป็นตัวอักษรนี้เป็นคาถาพระลักษณะหน้าทอง ของหลวงปู่กาหลง เขี้ยวแก้ว วัดเขาแหลม จ. สระแก้ว

ตั้งนะโม 3 จบ

โอมพระพักตร์ พระลักษณะหน้าทอง สุวรรณมุขผ่อง หน้าทองพระพักตร์

ชายเห็นชายรัก สาวเห็นสาวรัก ผู้ใหญ่เห็นก็รัก พากันโสมนัส

ใครเห็นใครก็รัก รู้จักภูถ้ำหน้าไม่ว่าใคร

นะจับจิต โมจับใจ พุทโยงโย ธาหลงไหล ยะร้องให้มาหากู ปะสะสัมปะติฏฐามิ

โอมพระแสงเป็นแสงพระลักษณะ พระฤชิจับปากกา พระลักษณะจับหน้าจับตาสวาหะ

นะเห็นหน้ากูอยู่ไม่ได้ โมร้องให้ครวญคราง พุทกอดไว้มีใครจะวาง ธาควรวญครางสะอื้นให้

ยะหลงไหลในจิต หญิงชายใดได้ฟังพิศเห็นหน้ากู ก็ยอมมิได้ ร้องให้มาหากู

ทำไมถึงต้องเป็น ‘พระลักษณ’

สำหรับวิชาพระลักษณหน้าทองนี้ก็มาที่ไปหรือตำนานมาเกี่ยวข้อง จากบริบทก็จะเห็นว่ามาจากรามเกียรติ์ ในเรื่องนั้นกล่าวถึงพระรามที่มีพี่น้องทั้งหมดสี่คน พระลักษณเป็นคนที่มีสนิทที่สุด พระรามนั้นเป็นนารายณ์อวตาร ร่างกายมีสีเขียว ส่วนพระลักษณนั้นเป็นองค์อนันตนาคราชกลับชาติมาเกิดเพื่อช่วยเหลือพระรามในการสังหารอสูร มีร่างกายสีทอง เพราะแต่เดิมนั้นองค์อนันตนาคราชมีเกล็ดเป็นสีทอง เมื่อมาเกิดเป็นพระลักษณ ก็เป็นสีทองอย่างในอดีตชาติ

พระลักษณเป็นผู้ที่มีความกล้าหาญ ซื่อสัตย์และภักดีต่อพระรามเท่าชีวิต ครั้งหนึ่ง อสูรนามว่ากุมภกัณฑ์จะพุ่งหอกโมกษศักดิ์ใส่พระราม พระลักษณก็ออกมารับแทนจนโดนฤทธิ์ของหอกเจ็บเจียนตาย เรียกว่ามีจิตใจดีรักพี่ขนาดตายแทนได้ เมื่อครั้งที่มีการแข่งขันยกมหาคันศรเพื่อเสี่ยงทายว่าใครจะได้นางสีดาไปเป็นภรรยา พระลักษณเองก็ได้ลองยกและมีที่ท่าว่าจะยกได้ แต่ด้วยทรงทราบ ว่าพระรามนั้นหลงรักนางสีดาอยู่ ก็เลยขอสละสิทธิ์ให้พระรามมายกบ้าง ปรากฏว่าพระรามก็ยกได้ และได้แต่งงานกับนางสีดาในที่สุด แสดงให้เห็นว่าพระลักษณก็มีบุญญาบารมีไม่แพ้พระราม ทั้งยังมีความเสียสละเป็นที่ชื่นชมของคนทั่วไป

ตำนานเกี่ยวกับความเก่งกล้าสามารถและบุญญาบารมีของพระลักษณยังมีอีกหลายตอน แม้จะไม่มากเท่าพระราม แต่ก็นับว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่ขาดไม่ได้ ข้อที่ผู้คนชื่นชมอีกประการคือ ความงดงามของรูปร่างสีทอง เรียกว่ามีเสน่ห์เมตตามหานิยมสูงมาแต่กำเนิด ทั้งคำว่า ‘ลักษณ’ ยังใกล้เคียงกับคำว่า ‘รัก’ อีกด้วย นามพระลักษณหน้าทองนี้จึงเป็นตัวแทนแห่งเสน่ห์เมตตามหานิยมที่ยังเป็นความหวังของผู้คนกลุ่มหนึ่งในยุคปัจจุบันกาล

ผู้เขียน

นวพรรณ ภัทรมูล นักวิชาการคลังข้อมูล ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

ข้อมูลอ้างอิง

AmuletCenter.NET. *ตำนานพระลักษณะหน้าทอง*, สืบค้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2565. จาก.

<https://www.amuletcenter.net/%E0%B8%95%E0%B8%B3%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%93%E0%B9%8C%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%97%E0%B8%AD%E0%B8%87/>

คมชัดลึกออนไลน์. *เปิดตำนาน สรรพวิชามหาเสน่ห์ พระลักษณะหน้าทอง*, สืบค้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2565.

จาก. <https://www.komchadluek.net/kom-lifestyle/460273>

มายโหรา. *คาถาพระลักษณะหน้าทอง*, สืบค้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2565. จาก.

<https://www.myhora.com/%E0%B8%84%E0%B8%B2%E0%B8%96%E0%B8%B2/%E0%B8%84%E0%B8%B2%E0%B8%96%E0%B8%B2%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%A5%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%93%E0%B9%8C%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%97%E0%B8%AD%E0%B8%87.aspx>